

INFORMAATIOTUTKIMUKSEN PÄIVÄT 2024

Avoimen tieteen ja tutkimuksen seuranta 2024: tuloksia voidaan hyödyntää ammattikorkeakoulujen yritysysteistyön kehittämisessä

Hanna Lahtinen

Laurea-ammattikorkeakoulu

hanna.lahtinen@laurea.fi

<https://orcid.org/0000-0003-1086-8885>

Seliina Päälyssaho

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

seliina.paallysaho@seamk.fi

<https://orcid.org/0000-0002-3554-7773>

Asiasanat: ammattikorkeakoulut, avoin tiede, seuranta, tulokset, yritysysteistyö

Pysyvä osoite: <https://doi.org/10.23978/inf.148598>

Johdanto

Avoimen tieteen ja tutkimuksen (AVOTT) kansallinen seurantakysely järjestetään noin joka toinen vuosi. Aiemmin korkeakouluja koskeva seuranta on toteutettu vuosina 2015, 2016, 2019 ja 2022 (Avoin tiede, n.d.). Vuoden 2024 kesän aikana tehty seuranta on toinen nykyisessä muodossaan (Avoin tiede, 2024). Vaikka seurannan kysymyksiä on eri vuosina jonkin verran muokattu, on tuloksia silti mahdollista verrata aiempaan, ja näin saada yksityiskohteisempaa tietoa ammattikorkeakoulujen vahvuuksista ja kehittyvistä osa-alueista (Lahtinen, Päällysaho & Kärki, 2022). Toisaalta tulokset voivat paljastaa myös kokonaan uusia asioita. Suuressa osassa ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa (TKI) on mukana yrityksiä, mikä on hyvä huomata tuloksia tarkasteltaessa (Päällysaho & Latvanen, 2018).

Seurannassa tarkastellaan, miten korkeakoulut ja tutkimuslaitokset ovat kehittäneet AVOTT-toimintaansa kansallisten linjausten ja suositusten mukaisesti. Seuranta sisältää neljä osa-aluetta: toimintakulttuuri, julkaiseminen, aineistot ja infrastruktuurit sekä oppiminen. Näitä osa-alueita tarkastellaan ohjaavien dokumenttien, palveluiden, yhteistyön ja tuotosten kautta. Seurannan indikaattorit on työstetty tutkimusyhteisön yhteisessä keskustelussa ja työpajoissa sekä vahvistettu AVOTT-ohjausryhmässä. Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV) vastaa seurannan toteuttamisesta (Avoimen tieteen koordinaatio, TSV, 2022).

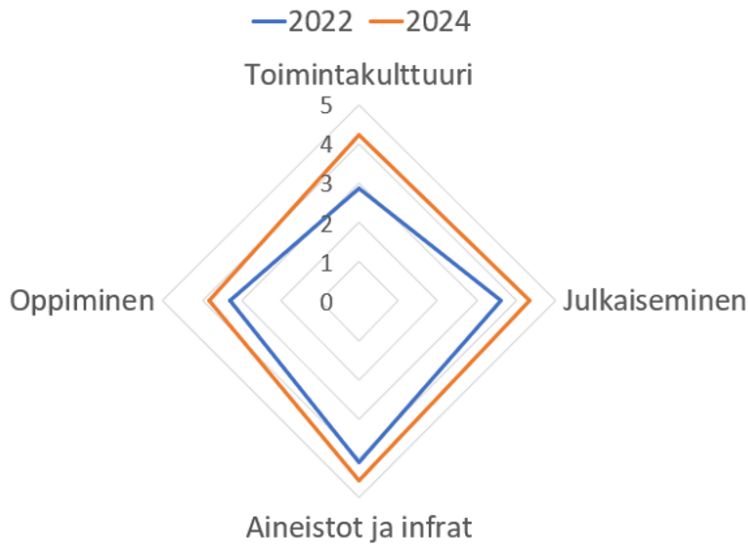
Vuoden 2024 seurannassa huomioitiin aiemmin valmistuneiden lisäksi myös uudet avoimen tieteen ja tutkimuksen kansalliset linjaukset ja suositukset, jotka ovat valmistuneet viimeisen kahden vuoden aikana. Erityisen kiinnostavia näistä ovat yritystoimintaan liittyvät indikaattorit, samoin kuin aineistojen ja infrastruktuurien avaamiseen liittyvät tulokset. Lisäksi seurantakyselyssä hyödynnettiin uutta yhteistyötoimintatapaa ensimmäistä kertaa.

Tässä käydään seurantatulosten (Tiedejatutkimus.fi, n.d.) pohjalta läpi avoimuuden kehittymistä viime vuosien aikana ammattikorkeakouluissa. Kaikki ammattikorkeakoulut ovat vastanneet kahteen nykymuotoiseen seurantakyselyyn, jolloin vastauksissa ja vertailuissa mukana on yhteensä 23 ammattikorkeakoulua.

Tulokset

Vuonna 2024 ammattikorkeakoulut saivat parhaat tulokset aineistojen ja infrastruktuurien (ka. 4,6) (2022: ka. 4,1) sekä julkaisemisen (ka. 4,3) (2022: ka. 3,6) osa-alueista. Toimintakulttuurin avoimuuteen (ka. 4,2) (2022: ka. 2,9) ja oppimiseen (ka. 3,8) (2022: ka. 3,3)

liittyvät osa-alueet jäivät puolestaan hiukan näitä matalammalle tasolle. Ammattikorkeakoulujen avoimuuden kehitys on ollut vakaata kaikissa osa-alueissa vuodesta 2022 vuoteen 2024 (kuva 1).

Kuva 1: Yhteenvedo eri osa-alueiden avoimuuden kehityksestä ammattikorkeakouluissa vuosina 2022 ja 2024.

Kehitystä on tapahtunut eniten toimintakulttuurin avoimuudessa, mihin on vaikuttanut erityisesti vastuullisen arvioinnin ohjauksen ja palveluiden kehittyminen. Kansallisen vastuullisen arvioinnin suosituksen huomioiminen on edistynyt 35 %:sta (2022) 91 %:iin (2024) ja vastuullisen arvioinnin ohjausdokumentteja on käytössä jo useimmissa ammattikorkeakouluissa (35 % vuonna 2022, 87 % vuonna 2024).

Vastuullisen arvioinnin voimakas kehittyminen on hieman yllättävää, koska vuoden 2022 seurannan tulosten käsittelyn yhteydessä ammattikorkeakoulut antoivat palautetta, ettei vastuullinen arviointi, meritoituminen ja urakehitys ole ammattikorkeakoulujen toiminnassa keskeisellä sijalla (Lahtinen, Päällysaho & Marjamaa, 2022). Oletettavasti tutkimuksen arvioinnin uudistamistyöhön osallistuminen ja CoARA-sopimukseen sitoutuminen on tuonut muutosta näiltä osin myös ammattikorkeakouluihin.

Yritysyhteistyötä ohjaavat dokumentit ovat yksi uusista indikaattoreista vuoden 2024 seurannassa. Ohjaavia dokumentteja on jo olemassa tai valmistumassa seuraavan 12 kuukauden aikana lähes kaikissa (91 %) ammattikorkeakouluissa. Vain yhdeksän prosenttia ammattikorkeakouluista vastasi dokumentin puuttuvan kokonaan. Lisäksi suurin osa ammattikorkeakouluista (83 %) näyttää tarjoavan monipuolista tukea ja koulutusta

yrittäjäyhteistyöhankkeisiin muun muassa avoimen tieteen toimintatapojen suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä lakipalvelujen osalta.

Tutkimusmenetelmien ja infrastruktuurien avoimen saatavuuden kansallinen osalinjauksen valmistui vuonna 2023 ja se on huomioitu hyvin (83 %) ammattikorkeakouluissa. Myös infrastruktuurien avoimuuden ohjausta koskevia dokumentteja on olemassa tai valmisteilla 70 %:lla (2024) ammattikorkeakouluista, kun vuonna 2022 vain 48 %:lla oli vastaava dokumentti olemassa. On kuitenkin tärkeä muistaa, että pelkkä ympäristön avoimuus ei ole aina riittävää, vaan hyödyntämisen edellytyksenä saattaa olla infrastruktuurin käyttöön liittyvien palveluiden ja osaamisen ostaminen ammattikorkeakoululta.

Julkaisujen avoimuudessa ammattikorkeakoulut ovat saaneet hyviä tuloksia sekä vuoden 2022 että 2024 seurannassa. Annettujen vastausten mukaan tutkimusjulkaisujen avoimen saatavuuden kansallisten suositusten huomioiminen on kuitenkin vähentynyt 100 %:sta 91 %:iin ammattikorkeakouluissa. Myös välittömästi avointen vertaisarvioitujen tieteellisten artikkelien osuus on vähentynyt seurannan tulosten mukaan. Yrittäjäyhteistyössä ammatilliset julkaisut sekä videot, podcastit ja oppimateriaalit saattavatkin olla merkittävämpiä kuin avoimet tieteelliset julkaisut.

Avoimen oppimisen osa-alueen kehittyminen oli hyvällä alulla jo vuoden 2022 seurannassa ja on edelleen vahvistunut vuoden 2024 seurannan tuloksissa. Ammattikorkeakouluista 91 % on ottanut huomioon vuoden 2022 lopulla julkaistun kansallisen osalinjauksen avoimista oppimis- ja opetuskäytännöistä.

Johtopäätökset

Tuloksia tarkasteltaessa havaitaan, että avoimen tieteen ja tutkimuksen toimintatavat ovat kehittyneet ammattikorkeakouluissa laajasti. Yrittäjäyhteistyössä tehtävässä TKI-toiminnassa tulee kuitenkin huomioida erityisen tarkasti, mikä tieto voidaan avata ja mikä tulee pitää sallassa. Tämä aiheuttaa omanlaisensa haasteet avoimuuden kehittymiselle myös tulevaisuudessa. Todennäköistä kuitenkin on, että mahdollisimman avoimet toimintatavat parantavat myös yritysten tutkimus- ja innovointivalmiuksia sekä vahvistavat pitkäjänteistä yhteistyötä ja tutkimuksen vaikuttavuutta.

Lähteet

- Avoimen tieteen koordinaatio, TSV. (2022). *Avoimen tieteen ja tutkimuksen seurantamallin periaatteet ja toimintatavat* (Vastuullisen tieteen julkaisusarja 7:2022). Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta ja Tieteellisten seurain valtuuskunta.
<https://doi.org/10.23847/tsv.237>
- Avoin tiede. (n.d.). *Kypsyystasoselvitykset 2015–2019*. Haettu 3.10.2024 osoitteesta <https://avointiede.fi/fi/linjaukset-ja-aineistot/kypsyystasoselvitykset-2015-2019>
- Avoin tiede. (2024). *Seuranta 2024*. Haettu 3.10.2024 osoitteesta <https://avointiede.fi/fi/linjaukset-ja-aineistot/seuranta/seuranta-2024>
- Lahtinen, H., Päällysaho, S., & Kärki, A. (2022). Korkeakouluyhteisö arvioi avoimuuden tasoon: seurantakyselyn tulokset ammattikorkeakoulujen näkökulmasta. *Informaatiotutkimus*, 41(2–3), 77–79. <https://doi.org/10.23978/inf.122570>
- Lahtinen, H., Päällysaho, S. & Marjamaa, M. (2022). AVOTT-seurannan tulokset erinomaisia: lähes 80 % amkeista tasoilla 4 tai 5 – entä jatkossa? *Kreodi*, (4).
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022121270881>
- Päällysaho, S., & Latvanen, J. (2018). Avoimuuden kehittyminen suomalaisissa ammattikorkeakouluissa. *Informaatiotutkimus*, 37(4), 115–126. <https://doi.org/10.23978/inf.77418>
- Tiedejatutkimus.fi. (n.d.). *Avoimen tieteen ja tutkimuksen seuranta*. <https://tiedejatutkimus.fi/fi/science-innovation-policy/open-science-and-research-indicators>